

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
pro místní rozvoj

Tematický výzkum

Rumburk - Bariéry v integraci obyvatel Šluknovského výběžku
na trh práce

Jan Hladík
Únor, 2026

Na zpracování se podíleli: Jan Hladík

Kontakt:

Jan Hladík, Oddělení výzkumů a evaluace (jan.hladik@mmr.gov.cz)

Odbor pro sociální začleňování MMR ČR

www.socialni-zaclenovani.cz

Text neprošel jazykovou korekturou.

Obsah:

Manažerské shrnutí	6
1. Kontext a cíle	7
1.1. Cílová skupina sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob	7
1.2. Metodologické aspekty	8
1.3. Standardy výzkumné práce OSZ	9
2. Sociodemografická charakteristika.....	10
Vzdělanostní struktura	12
3. Index sociálního vyloučení	14
4. Zaměstnanost.....	15
Nezaměstnanost v regionu pohledem administrativních dat.....	15
Dlouhodobá nezaměstnanost	20
Role Úřadů práce a APZ	23
Volná pracovní místa	27
5. Oblast vzdělávání	28
6. Závěr	32
7. Seznam literatury	33

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Přehled respondentů.....	8
Tabulka 2 – Jednotlivé dimenze indexu sociálního vyloučení města Rumburk (2016-2024).....	15
Tabulka 3 – Počet UoZ v Rumburku.....	17
Tabulka 4 – Počet UoZ ve Šluknově.....	18
Tabulka 5 – Počet UoZ v Rumburku dle vzdělání.....	18
Tabulka 6 – Počet UoZ ve Šluknově dle vzdělání.....	19
Tabulka 7 – Podíly UoZ v Rumburku a Šluknově dle vzdělání.....	19
Tabulka 8 – Údaje o vybraných nástrojích APZ v rámci ÚP KoP Děčín (prosinec 2025).....	24
Tabulka 9 – Vybrané ukazatele zvolených rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025).....	25
Tabulka 10 – Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (2016-2024).....	27
Tabulka 11 – Počet žáků, kteří ukončili ZŠ v 7. či 8. třídě.....	29
Tabulka 12 – Podíl předčasných odchodů ze ZŠ (v %).....	29
Tabulka 13 – Uchazeči o zaměstnání-absolventi vybraných učebních oborů kat. E (12/25).....	31

Seznam grafů

Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel v Rumburku 2016-2024.....	11
Graf 2 – Vývoj přírůstku obyvatel v Rumburku (2016-2021).....	11
Graf 3 – Věková struktura obyvatel Rumburku (2016–2024).....	12
Graf 4 – Podíl (v %) obyvatel Rumburku podle vzdělání: srovnání SLDB 2011 a 2021.....	13
Graf 5 – Vzdělanostní struktura obyvatel (v %) dle SLDB 2021.....	13
Graf 6 – Hodnoty indexu sociálního vyloučení (2016-2024).....	14
Graf 7 – Vývoj podílu UoZ 2016-2024 ve vybraných územních celcích.....	16
Graf 8 – Vývoj UoZ v Rumburku dle pohlaví.....	17
Graf 9 – Vývoj UoZ ve Šluknově dle pohlaví.....	17
Graf 10 – Vývoj počtu UoZ dlouhodobě evidovaných ÚP ČR v Rumburku (2016-2024).....	21
Graf 11 – Vývoj počtu UoZ dlouhodobě evidovaných ÚP ČR ve Šluknově (2016-2024).....	21
Graf 12 – Kategorie vzdělání účastníků zvolených rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025).....	25
Graf 13 – Počet osob dle délky evidence před rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025).....	26

Seznam zkratek

APZ – aktivní politika zaměstnanosti
AWO - Arbeiterwohlfahrt Sachsen Soziale Dienste gemeinnützige GmbH
ČR – Česká republika
ČSÚ – Český statistický úřad ČR
DnB – Doplatek na bydlení
ESF – Evropský sociální fond
GP – grantový projekt
ISV – Index sociálního vyloučení
IPM – Integrované pracovní místo
KoP ÚP – kontaktní pracoviště Úřadu práce
LK – lokální konzultant odboru pro sociální začleňování MMR ČR
MMR – Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MOP – Mimořádná okamžitá pomoc
MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR
MŠ – Mateřská škola
MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NIP – národní individuální projekt
NNO – nestátní nezisková organizace
NZDM – nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
NPO – Národní plán obnovy
OPZ+ - Operační program zaměstnanost plus
ORP – Obec s rozšířenou působností
OSZ – Odbor pro sociální začleňování MMR ČR
OSVČ – osoba samostatně výdělečně činná
OSVZ – Odbor sociálních věcí a zdravotnictví
PnB – Příspěvek na bydlení
PnŽ – Příspěvek na živobytí
RIP – regionální individuální projekt
SAS – sociálně-aktivizační služba
SLDB – Sčítání lidu, domů a bytů
SLŠ – Střední lesnická škola
SO ORP – Správní obvod obce s rozšířenou působností
SOŠ – Střední odborná škola
SOU – Střední odborné učiliště
SPO – Společně posuzované osoby
SPŠ – Střední průmyslová škola
SÚPM – společensky účelné pracovní místo

SVL – sociálně vyloučená lokalita

UoZ – Uchazeč o zaměstnání

ÚP – Úřad práce ČR

VOŠ – Vyšší odborná škola

VPP – Veřejné prospěšné práce

ZŠ – Základní škola

Manažerské shrnutí

Šluknovsko jakožto strukturálně postižený region dlouhodobě zaznamenává vyšší míru nezaměstnanosti v porovnání s celorepublikovým průměrem, méně příznivá je rovněž i vzdělanostní struktura obyvatelstva.

Bez komplexního nastavení mechanismů řešení je však podpora v oblasti zaměstnanosti specifických skupin na (otevřeném) trhu práce neefektivní: **koncentrace vybraných agend veřejné správy v okresním městě vytváří další bariéry** pro osoby s kumulací hendikepů na trhu práce.

Bylo by proto vhodné **posílit dané agendy přímo v rámci KoP Rumburk**. Možnosti ÚP v Děčíně jsou s ohledem na personální kapacity i vlastní agendu přirozeně omezené.

V regionu obecně chybí **dostatečné možnosti prostupného zaměstnávání**, například v rámci městských společností či příspěvkových organizací města, jaké existují v některých jiných městech.

Z hlediska zlepšování vzdělanostní struktury mladistvých a mladých dospělých ze sociálně znevýhodněného prostředí je klíčové propojení škol, NNO a ÚP – **dostatečné možnosti kurzů k dokončení základního vzdělání** (ideálně přímo v regionu) a **aktivní role při návratu studentů do vyšší sekundárního vzdělávání** (například včetně různých forem příspěvků, stipendií apod.).

1. Kontext a cíle

Výzkum se zaměřuje na vzdělávací možnosti a pracovní uplatnění osob dotčených sociálním vyloučením ve Šluknovském výběžku. Region charakterizují omezené možnosti pracovního uplatnění i zhoršená dopravní obslužnost, tedy faktory, které přispívají k obtížné zaměstnatelnosti sociálně vyloučených osob.

Výzkum se věnuje dvěma oblastem v rámci daného tématu. Jednak se jedná o problematiku zaměstnanosti sociálně vyloučených osob, především pak mladých dospělých s chybějícím vzděláním. Zde se analýza zaměřuje specificky na oblast aktivní politiky zaměstnanosti (APZ), dostupnost poradenství pro uchazeče o práci a v obecné rovině také pracovním možnost osob s chybějícím vzděláním. Druhou oblastí je zmapování dostupnosti možností dokončení základního vzdělání, tedy tzv. kurzů k dokončení základní školy (ZŠ), které ve výběžku chyběly a jsou dostupné v Děčíně – výzkum by měl nastínit možné cesty k dalšímu snižování prahu pro zájemce o doplnění základního vzdělání.

Výzkum by měl sloužit jakožto podklad pro činnost lokálního konzultanta/lokální konzultantky (LK), města, případně i nestátních neziskových organizací (NNO) angažujících se na poli zaměstnávání sociálně znevýhodněných osob. Výstup výzkumu poslouží jako podklad pro diskusi mezi relevantními lokálními aktéry v oblasti zaměstnávání pro nastavení konkrétních opatření vedoucích k podpoře integrace nízkokvalifikovaných a obtížně zaměstnatelných osob na trh práce.

1.1. Cílová skupina sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených osob

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nachází v situaci, kdy mají snižovanou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování.

Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se však v jednotlivých lokalitách nemusí vyskytovat se stejnou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci.

Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele samy o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje

ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší.

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukuje.

Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

1.2. Metodologické aspekty

V analýze byly využity kvalitativní i kvantitativní metody. Z hlediska kvantitativní metodologie byla analyzována dostupná administrativní data a anonymizovaná data poskytnutá vybranými respondenty – číselné údaje tedy byly získány a zpracovány v agregované podobě tak, aby byla zachována ochrana osobních údajů dotčených osob. Kvalitativní data byla získána prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů s vybranými aktéry. Polostrukturované rozhovory byly následně zpracovány pomocí metody otevřeného kódování. Přehled provedených rozhovorů s danými aktéry poskytuje níže uvedená tabulka.

Tabulka 1 – Přehled respondentů

Název organizace
White light 1 - kontaktní centrum
Probační a mediační služba
CEDR, komunitní spolek
MěÚ Rumburk – OSVZ
Oblastní charita Rumburk – NZDM, SAS
Salesiánské středisko – NZDM
Úřad práce Rumburk – úsek zaměstnanosti
Úřad Práce Děčín – vedení, úsek zaměstnanosti
Schrödingerův institut – Kočičí akademie
Kostka Krásná Lípa – NZDM, SAS, odborné soc. poradenství
Základní škola Tyršova
Speciální základní škola a Praktická škola Šluknov/Rumburk
Pedagogicko-psychologická poradna Rumburk

Zdroj: OSZ

1.3. Standardy výzkumné práce OSZ

Výzkumníci odboru pro sociální začleňování (dále jen OSZ) ctí obecně uznávané standardy kvality a etiky výzkumné práce. Mezi tyto standardy kvality patří především dodržování zásady validity a reliability dat. Při své práci se výzkumníci OSZ řídí i Etickým kodexem výzkumníků odboru pro sociální začleňování, který ukotvuje mimo jiné práci s citlivými daty či nestrannost vůči subjektům v terénu.

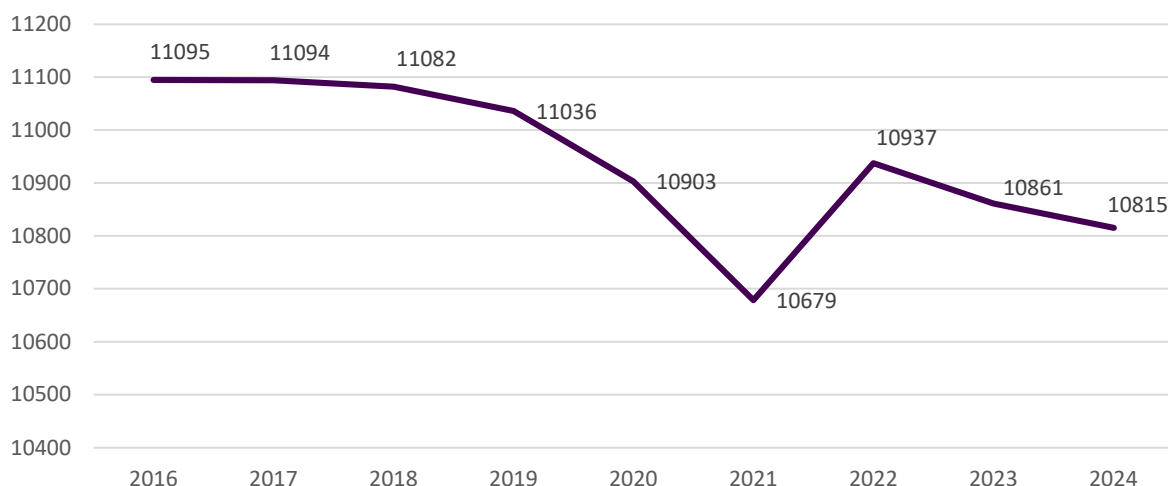
2. Sociodemografická charakteristika

Rumburk se nachází v nejsevernější části České republiky, ve Šluknovském výběžku, na hranici se Spolkovou republikou Německo. Zhruba desetitisícové město je rozděleno na tři místní části, jež odpovídají třem katastrálním územím (Rumburk, Horní Jindřichov, Dolní Křečany). Rumburk je obcí s rozšířenou působností a nachází se v něm několik středních škol a nemocnice. Rumburk vykonává přenesenou působnost jakožto pověřený obecní úřad kromě vlastního území ještě pro města Jiříkov, Krásná Lípa a obce Staré Křečany a Doubice. Obvod rozšířené působnosti města Rumburk zahrnuje navíc ještě obvod pověřeného obecního úřadu Šluknov, tj. město Šluknov, Velký Šenov, Mikulášovice a Dolní Poustevna a obce Lipová, Lobendava, a Vilémov.

Šluknovský výběžek byl až do konce druhé světové války dominantně německojazyčným regionem, při sčítání obyvatel z roku 1930 žilo v Rumburku jen 929 Čechů z necelých 16 tisíc obyvatel. Po druhé světové válce pak došlo k radikální demografické proměně výběžku v důsledku odsunu většiny německého obyvatelstva: například v okrese Rumburk zůstalo z původního počtu 37 500 Němců jen 1 700. Oblast byla dosídlována českými obyvateli z vnitrozemí, kteří přebírali opuštěné nemovitosti po vysídlených Němcích. Znovuosídlení Šluknovského výběžku se nicméně podařilo jenom částečně, neboť Šluknovsko patřilo k nejhustěji osídleným regionům tehdejšího Československa – dnešní populace tvoří zhruba pouze sedminu předválečného stavu. V poválečném období pokračovala zdejší průmyslová tradice, zejména strojírenství, textilní výroba, potravinářství, stavebnictví, nebo též lesnictví a dřevozpracující průmysl. Největší místní podnik byl roku od 1949 Bytex, vyrábějící koberce a nábytkové látky. V rámci transformace po roce 1989 a následné privatizace řady podniků došlo během 90. let k zavírání či omezení výroby řady podniků, o práci přišly v celém výběžku tisíce lidí. Dnes patří celé Šluknovsko k strukturálně nejpostiženějším regionům Česka. V 90. letech navíc proběhla další demografická změna, kdy z regionu odcházela v důsledku omezených možností pracovního uplatnění vzdělanější část obyvatelstva, a naopak se na Šluknovsko ve vyšší míře stěhovali Romové z Děčína, Liberce, Litoměřic ale i východního Slovenska. Z hlediska soužití majoritní a romské populace byl zlomovým rok 2011, kdy došlo k nepokojům v reakci na přepadení restauračního zařízení v Novém Boru romskými pachateli.

Jak je patrné z grafu zachycujícího vývoj počtu obyvatel v Rumburku, počet obyvatel ve sledovaném období setrval klesal mezi lety 2016–2021, v následujícím roce došlo ke skokovému zvýšení počtu obyvatel (primárně v souvislosti s příchodem ukrajinských uprchlíků do ČR) a od roku 2022 opět dochází k pozvolnému poklesu. Ke konci roku 2024 měl Rumburk 10 815 obyvatel.

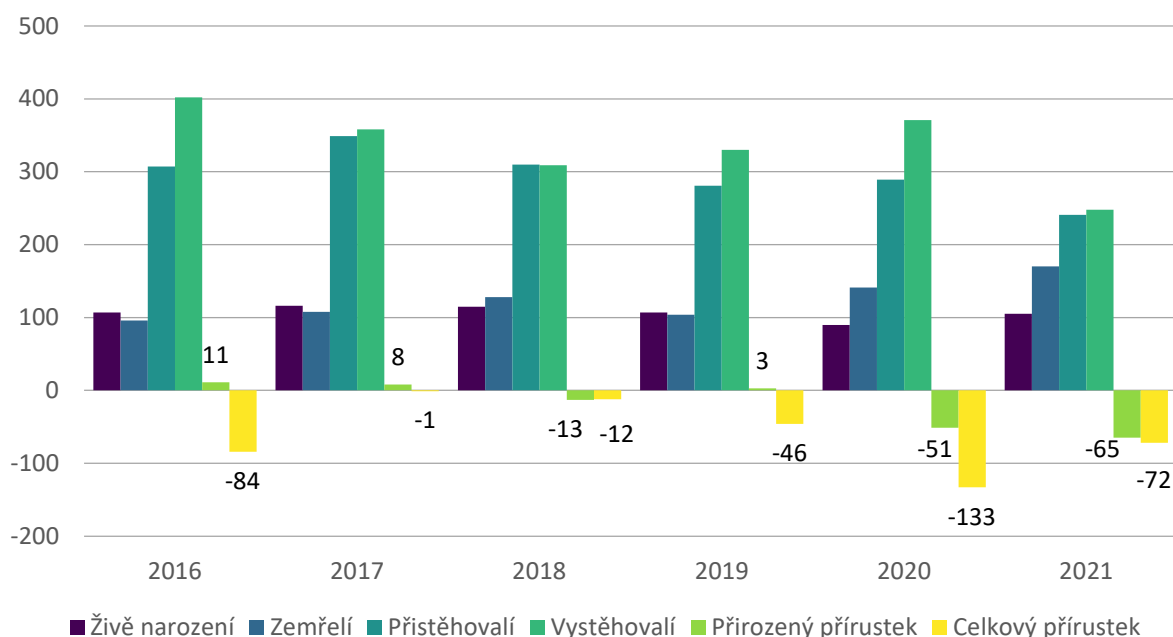
Graf 1 – Vývoj počtu obyvatel v Rumburku 2016-2024

Zdroj: ČSÚ

Pozn: stav k 31.12. daného roku

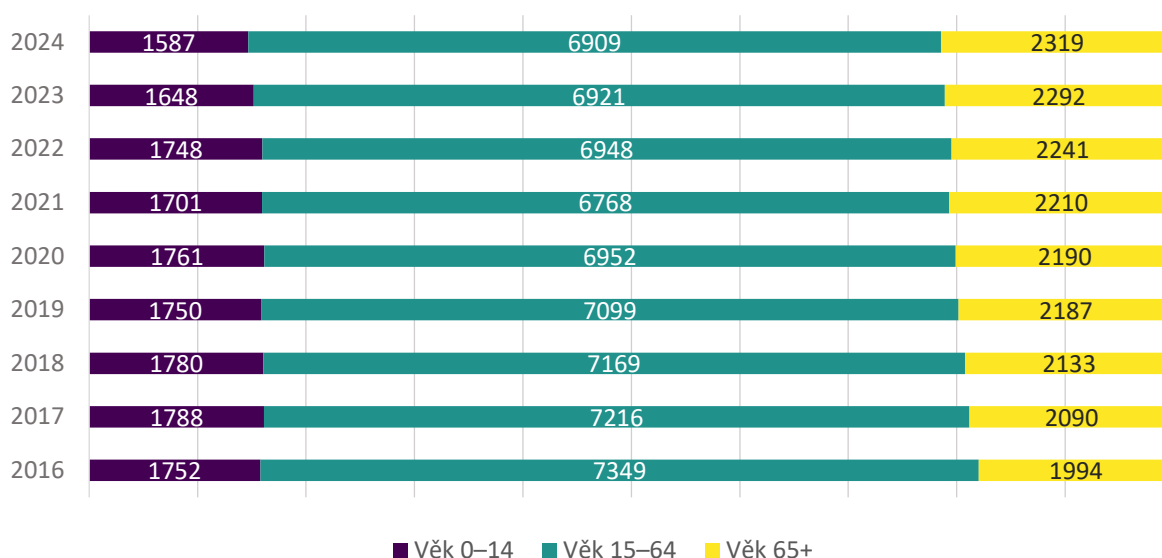
Graf 2 – Vývoj přírůstku obyvatel v Rumburku (2016-2021)

Zdroj: ČSÚ

Ke konci loňského roku žilo v Rumburku 1 587 dětí (osob ve věku 0–14 let) a 2 319 seniorů (osob ve věku 65+). Počet dětí se v Rumburku mírně zvýšil v roce 2022, pravděpodobně v souvislosti s konfliktem na Ukrajině. Podobně i počet osob v ekonomicky aktivním věku setrval klesal v letech 2016 až 2021, v roce 2022 z výše zmíněných důvodů skokově narostl, aby v posledních 3 letech opět docházelo k pozvolnému poklesu. Podrobný vývoj v jednotlivých věkových skupinách populace města je zachycen v níže uvedeném grafu.

Graf 3 – Věková struktura obyvatel Rumburku (2016–2024)

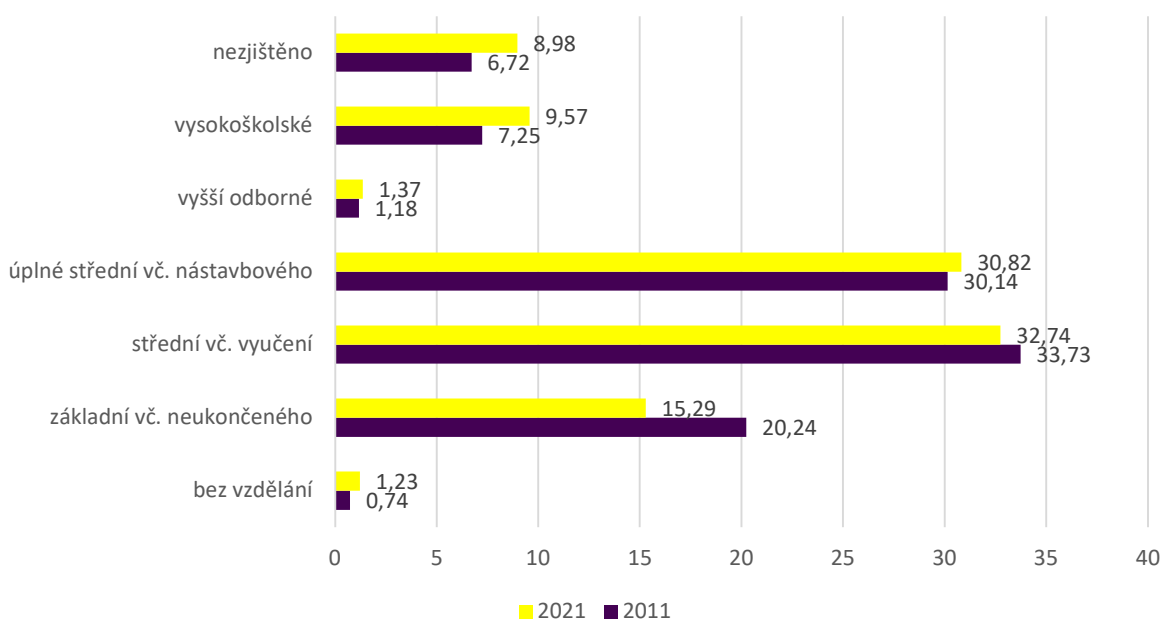
Zdroj: ČSÚ

Vzdělanostní struktura

Z celkového počtu 8716 obyvatel Rumburku starších 15 let bylo v roce 2021 bez vzdělání 107 osob, základní vzdělání včetně neukončeného mělo 1333 osob, střední vzdělání (učňovské bez maturity a střední odborné bez maturity) mělo celkem 2854 obyvatel. Úplné střední vzdělání s maturitou mělo 2686 obyvatel, vysokoškolsky vzdělaných (včetně vyšších odborných škol) bylo v roce 2021 celkem 953 osob. Jako nezjištěné úrovně vzdělání bylo v SLDB 2021 statisticky zachyceno celkem 783 obyvatel Rumburku starších 15 let.

Srovnání vzdělanostní struktury obyvatel Rumburku zachycené Sčítáním 2011 a 2021 nabízí níže uvedený graf. Mezi lety 2011 a 2021 se zvýšil podíl osob s úplným středním, vyšším odborným i vysokoškolským vzděláním, naopak poklesl podíl osob se vzděláním základním (včetně neukončeného) a všemi formami vzdělání středoškolského. Negativním trendem je zvýšení podílu osob bez vzdělání (z 0,74 % v roce 2011 na 1,24 % v roce 2021).

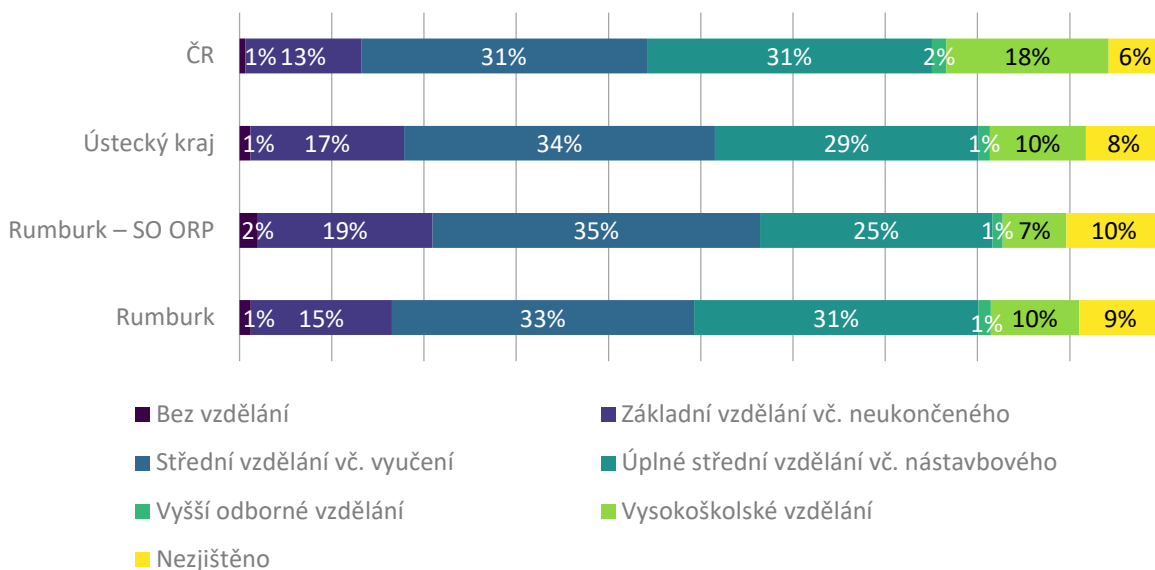
Graf 4 – Podíl (v %) obyvatel Rumburku podle vzdělání: srovnání SLDB 2011 a 2021

Zdroj: ČSÚ

Dle výsledků SLDB 2021 se úroveň vzdělanosti obyvatel Rumburku pohybuje zhruba na úrovni průměru Ústeckého kraje. Obyvatelé Rumburku vykazují menší podíl osob bez vzdělání, se základním vzděláním včetně neukončeného i osob se středním vzděláním včetně vyučení, než je tomu v rámci SO ORP. I tak je však vzdělanostní struktura Rumburku (jakož i celého Ústeckého kraje) horší, než je průměrná struktura vzdělanosti v rámci ČR (viz graf níže).

Graf 5 – Vzdělanostní struktura obyvatel (v %) dle SLDB 2021

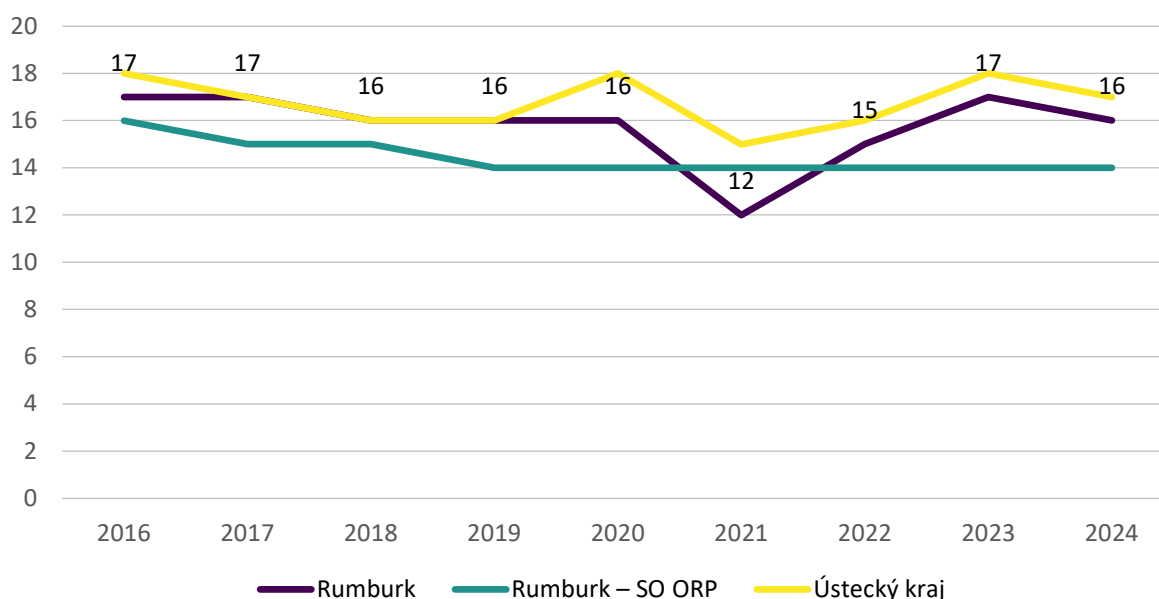
Zdroj: ČSÚ

3. Index sociálního vyloučení

Jedním z nástrojů, který umožňuje posoudit míru zatížení sociálním vyloučením jednotlivých obcí je index sociálního vyloučení¹ (dále index, ISV). Index sleduje stav, resp. rozsah sociálního vyloučení prostřednictvím indikátorů pokrývajících dimenze chudoby, vyloučení z bydlení, vyloučení z oficiálního trhu práce, vyloučení ze vzdělávání a dimenzi zadluženosti (Lang & Matoušek, 2020).

Škála indexu nabývá hodnot od 0 do 30 bodů, přičemž hodnota 0 znamená absenci nebo minimální rozsah sociálního vyloučení a hodnota 30 bodů nejvyšší míru zatížení sociálním vyloučením. **Rumburk v období 2016-2024 spadá do kategorie obcí s nejvyšší mírou sociálního vyloučení (kategorie 12 až 30 bodů).**

Graf 6 – Hodnoty indexu sociálního vyloučení (2016-2024)

Zdroj: OSZ

Při bližším pohledu na jednotlivé dimenze ISV je patrné, že v roce 2024 došlo v meziročním porovnání ke zhoršení v dimenzi dlouhodobé nezaměstnanosti (tj. zvýšil se podíl uchazečů o zaměstnání evidovaných ÚP, kteří byli v evidenci půl roku a déle). Dlouhodobě vysoký zůstává počet bodů v dimenzi neúměrného zatížení náklady na bydlení (tedy příjemců příspěvku na bydlení), neměnná je situace dimenzi PnŽ i exekucí, a naopak se oproti roku 2023 snížil počet bodů v dimenzi vyloučení ze vzdělávání (tj. meziročně došlo k poklesu podílu žáků ukončujících povinnou školní docházku v 7. nebo 8. ročníku běžné třídy základní školy).

¹ Index sociálního vyloučení vyvinul Odbor pro sociální začleňování v rámci projektu Systémové zajištění sociálního začleňování jako jednotný nástroj, který v sobě zahrnuje klíčové ukazatele z různých oblastí sociálního vyloučení a umožňuje tedy v celorepublikovém rozsahu míru zatížení sociálním vyloučením posoudit. Více k indexu viz Index sociálního vyloučení – Odbor pro sociální začleňování (socialni-zaclenovani.cz)

Tabulka 2 – Jednotlivé dimenze indexu sociálního vyloučení města Rumburk (2016-2024)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Exekuce	3	3	3	5	3	3	3	3	3
PnB	4	4	4	4	4	3	4	4	4
PnŽ	4	4	4	3	3	3	3	3	3
UoZ 6+ měsíců	4	4	3	2	4	3	3	3	4
Předčasné odchody	2	2	2	2	2	0	2	4	2

Zdroj: OSZ

Stanovení jasných kritérií pro kvantifikaci sociálně vyloučených osob je ale obtížné. Přibližnou velikost cílové skupiny lze odhadnout na základě několika relevantních ukazatelů, jež odkazují k ohrožení různými rizikovými faktory, např. počet příjemců dávek pomoci v hmotné nouzi v území, zadluženost, míra nezaměstnanosti. Jednotlivé oblasti jsou detailněji rozebrány v následujících kapitolách.

4. Zaměstnanost

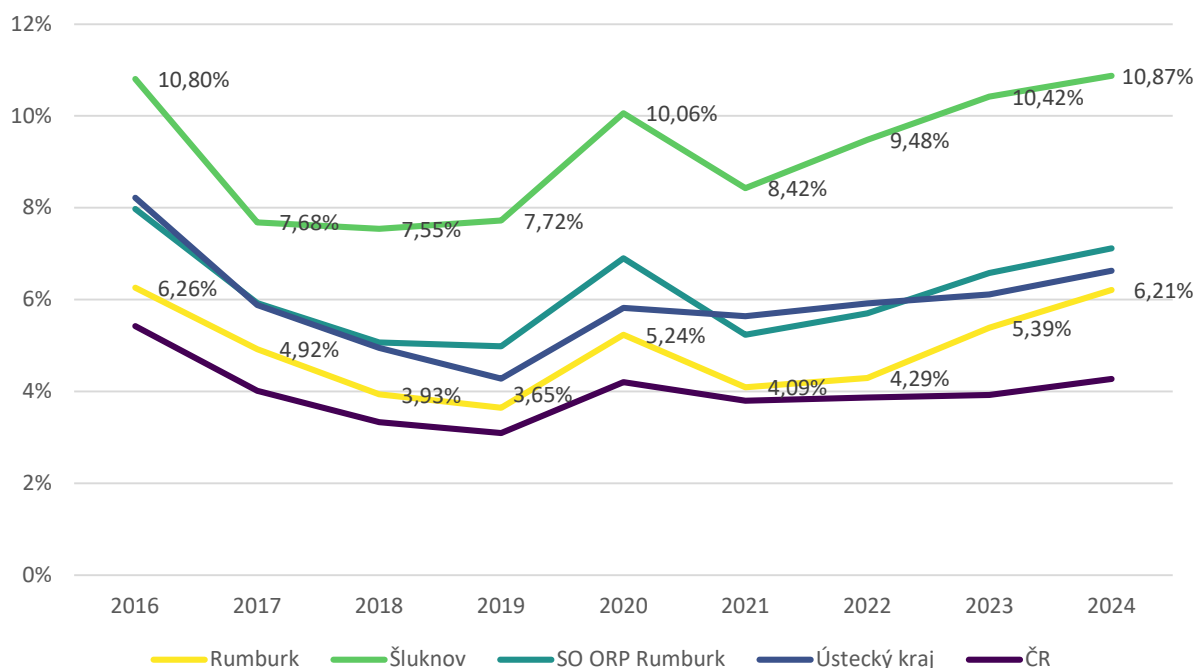
Nezaměstnanost v regionu pohledem administrativních dat

Region Šluknovska patří dlouhodobě ke strukturálně postiženým oblastem, což se projevuje i vyšší mírou nezaměstnanosti v porovnání s celorepublikovým průměrem. **Ve srovnání s průměrem Ústeckého kraje pak výrazněji vybočuje pouze podíl nezaměstnaných ve Šluknově, kde je po většinu sledovaného období evidováno o 3 až 4 % více nezaměstnaných, než je tomu v Rumburku či Varnsdorfu.**

Jak ukazuje graf vývoj podílu nezaměstnaných osob v rámci Rumburku, Šluknova, příslušného ORP, Ústeckém kraji a ČR, od konce velké recese se nezaměstnanost v rámci sledovaných územních celků snižovala až do roku 2019. Výjimkou byl vývoj nezaměstnanosti ve Šluknově, kde mezi lety nezaměstnanost stagnovala, respektive drobně narostla.

Po „covidovém“ skoku nezaměstnanosti dochází v posledních letech opět k postupnému růstu podílu nezaměstnaných ve většině sledovaných celků. Jestliže na konci roku 2024 byla průměrná nezaměstnanost v Ústeckém kraji 6,63 %, v Rumburku to bylo 6,21 % a ve Šluknově pak 10,87 %. Celorepublikový průměr byl 4,27 %. Ačkoliv růst nezaměstnanosti je celorepublikovým trendem, jak je patrné z níže uvedeného grafu, v rámci Rumburku docházelo od roku 2022 k rapidnějšímu nárůstu nezaměstnanosti, než je tomu v rámci kraje i ČR.

Graf 7 – Vývoj podílu UoZ 2016-2024 ve vybraných územních celcích

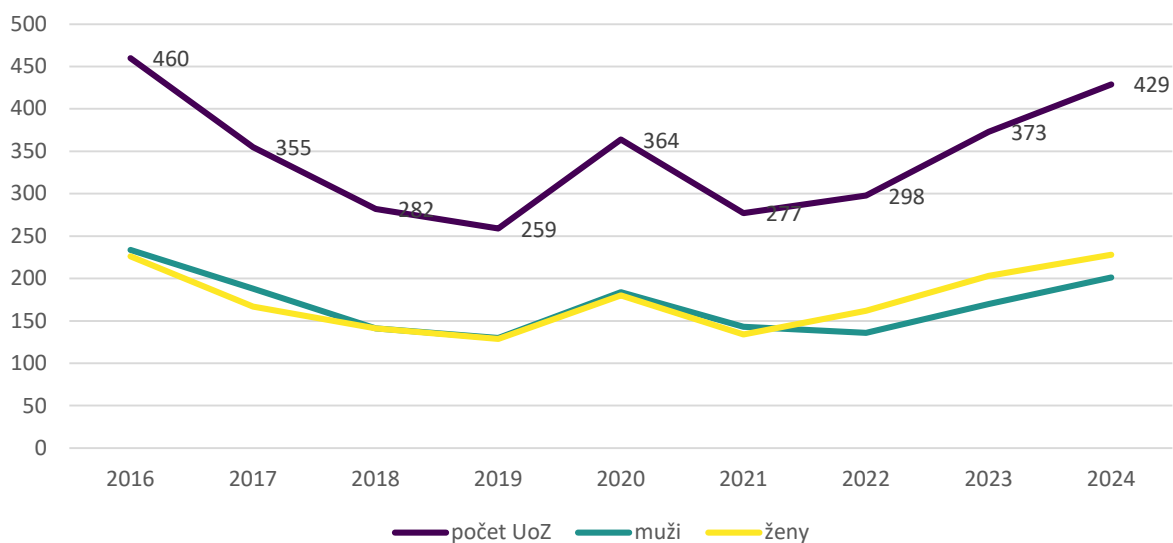

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Na grafu zobrazujícího počty evidovaných uchazečů o zaměstnání v Rumburku a ve Šluknově dle pohlaví, v případě Rumburku bylo mezi lety 2022 a 2024 v evidenci ÚP více žen než mužů. Oproti tomu se v případě Šluknova i díky pomalejšímu růstu podíl uchazečů a uchazeček v evidenci ÚP víceméně vyrovnal.

Co se týče vybraných věkových skupin, počet uchazečů o zaměstnání do 19 let věku v rámci Rumburku i Šluknova se mezi lety 2021 a 2024 v obou případech zvýšil, v roce 2024 to bylo dohromady pro obě města 56 UoZ mladších 19 let, v rámci SO ORP to pak ve stejném roce bylo celkem 113 uchazečů mladších 19 let v evidenci ÚP. I v rámci SO ORP je patrný nárůst mladistvých a čerstvě plnoletých uchazečů – v roce 2021 jich bylo 68.

Graf 8 – Vývoj UoZ v Rumburku dle pohlaví

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

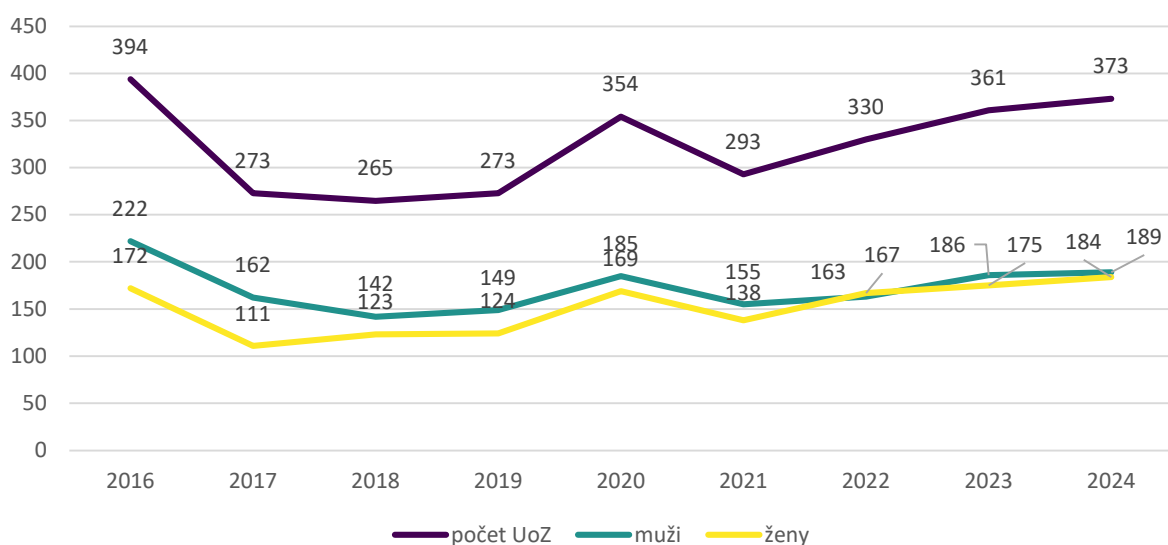
Tabulka 3 – Počet UoZ v Rumburku

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
počet UoZ	460	355	282	259	364	277	298	373	429
Muži	234	188	141	130	184	143	136	170	201
Ženy	226	167	141	129	180	134	162	203	228
19 let a méně	-	-	-	-	-	11	9	27	20
60 let a více	-	-	-	-	-	20	28	36	40

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Pozn.: znak „-“ znamená, že daný údaj nebyl k dispozici

Graf 9 – Vývoj UoZ ve Šluknově dle pohlaví

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Tabulka 4 – Počet UoZ ve Šluknově

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
počet UoZ	394	273	265	273	354	293	330	361	373
muži	222	162	142	149	185	155	163	186	189
ženy	172	111	123	124	169	138	167	175	184
19 let a méně	-	-	-	-	-	23	24	33	36
60 let a více	-	-	-	-	-	21	30	33	29

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Pozn.: znak „-“ znamená, že daný údaj nebyl k dispozici

Pokud jde o vzdělanostní strukturu uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce, v Rumburku se počty UoZ bez vzdělání či s nedokončeným základním vzděláním a dále UoZ se vzděláním na ZŠ či ZŠ praktické pohybují průměrně v desítkách osob, **přičemž v posledních několika letech dochází k opětovnému nárůstu** (viz tabulky níže). Ve Šluknově pak počty uchazečů evidovaných na ÚP bez vzdělání či s nedokončeným základním vzděláním naopak mezi lety 2020 a 2024 kontinuálně klesaly, **počty uchazečů se vzděláním na ZŠ či ZŠ praktické byly v roce 2024 oproti tomu nejvyšší za sledované období**. Jak již však bylo zmíněno, část nezaměstnaných nemusí být z různých důvodů registrována na ÚP jakožto uchazeči o zaměstnání.

V rámci SO ORP je situace obdobná. Počty UoZ bez vzdělání či s nedokončeným základním vzděláním v posledních letech rostou pouze mírně (429 v roce 2021, 374 těchto uchazečů v roce 2022, 378 v roce 2023 a v roce 2024 383 osob). Ovšem počty uchazečů se vzděláním na ZŠ či ZŠ praktické rostly mezi lety 2021 a 2024 výrazně rychleji: v roce 2021 to bylo 171 uchazečů s tímto vzděláním, v roce 2024 už 348 osob. Na trhu práce se tito pracovníci nesnadno umisťují, pomoc úřadů práce proto spočívá i v možnosti nabídnout jim umístění např. prostřednictvím APZ, důležitá je rovněž organizace rekvalifikačních kurzů či podpora zaměstnavatelů při přijetí a zaškolení těchto uchazečů o zaměstnání.

Tabulka 5 – Počet UoZ v Rumburku dle vzdělání

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
bez vzdělání nebo nedokončené ZŠ	119	107	104	85	126	87	52	70	74
ZŠ a praktická škola	81	53	32	45	43	36	59	82	87
nižší SŠ a nižší SoS	20	19	14	12	26	10	10	23	24
SŠ – vyučení	138	107	69	69	89	85	88	103	120
SŠ bez maturity	3	3	1	0	1	0	4	1	4
ÚSV a vyučení s maturitou	88	57	49	38	71	53	61	74	92
vyšší odborné a VŠ	11	9	13	10	8	6	24	19	27

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Tabulka 6 – Počet UoZ ve Šluknově dle vzdělání

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
bez vzdělání nebo nedokončené ZŠ	140	104	137	138	180	150	141	140	135
ZŠ a praktická škola	83	49	31	41	57	59	76	92	114
nižší SŠ a nižší SoS	31	18	20	14	24	22	24	33	29
SŠ – vyučení	103	74	56	57	69	48	58	75	67
SŠ bez maturity	4	5	3	3	2	1	1	1	2
ÚSV a vyučení s maturitou	29	19	16	17	20	12	21	14	21
vyšší odborné a VŠ	4	4	2	3	2	1	9	6	5

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Tabulka 7 – Podíly UoZ v Rumburku a Šluknově dle vzdělání (v %)

		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rumburk	bez vzdělání nebo nedokončené ZŠ	25,9	30,1	36,9	32,8	34,6	31,4	17,5	18,8	17,3
	ZŠ a praktická škola	17,6	14,9	11,4	17,4	11,8	13,0	19,8	22,0	20,3
	nižší SŠ a nižší SoS	4,4	5,4	5,0	5,0	7,1	3,6	3,4	6,2	5,6
	SŠ – vyučení	30,0	30,1	24,5	26,6	24,5	30,7	29,5	27,6	28,0
	SŠ bez maturity	1,0	0,9	0,4	0,0	0,3	0,0	1,3	0,3	0,9
	ÚSV a vyučení s maturitou	19,1	16,1	17,4	14,7	19,5	19,1	20,5	19,8	21,5
	vyšší odborné a VŠ	2,4	2,5	4,6	3,9	2,2	2,2	8,1	5,1	6,3
	Šluknov	bez vzdělání nebo nedokončené ZŠ	35,5	38,1	51,7	50,5	50,9	51,2	42,7	38,8
ZŠ a praktická škola		21,1	18,0	11,7	15,0	16,1	20,1	23,0	25,5	30,6
nižší SŠ a nižší SoS		7,9	6,6	7,6	5,1	6,8	7,5	7,3	9,1	7,8
SŠ – vyučení		26,1	27,1	21,1	20,9	19,5	16,4	17,6	20,8	18,0
SŠ bez maturity		1,0	1,8	1,1	1,1	0,6	0,3	0,3	0,3	0,5
ÚSV a vyučení s maturitou		7,4	7,0	6,0	6,2	5,7	4,1	6,4	3,9	5,6
vyšší odborné a VŠ		1,0	1,5	0,8	1,1	0,6	0,3	2,7	1,7	1,3

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Dlouhodobá nezaměstnanost

Problém dlouhodobé nezaměstnanosti je především problémem sociálním, na jehož řešení obvykle běžné nástroje aktivní politiky zaměstnanosti nemusí stačit. Otázka dlouhodobé nezaměstnanosti souvisí i s dalšími sociálními problémy, ať už je to již zmiňovaná předluženost, nestabilita bydlení, absence vzdělání či závislostní chování.

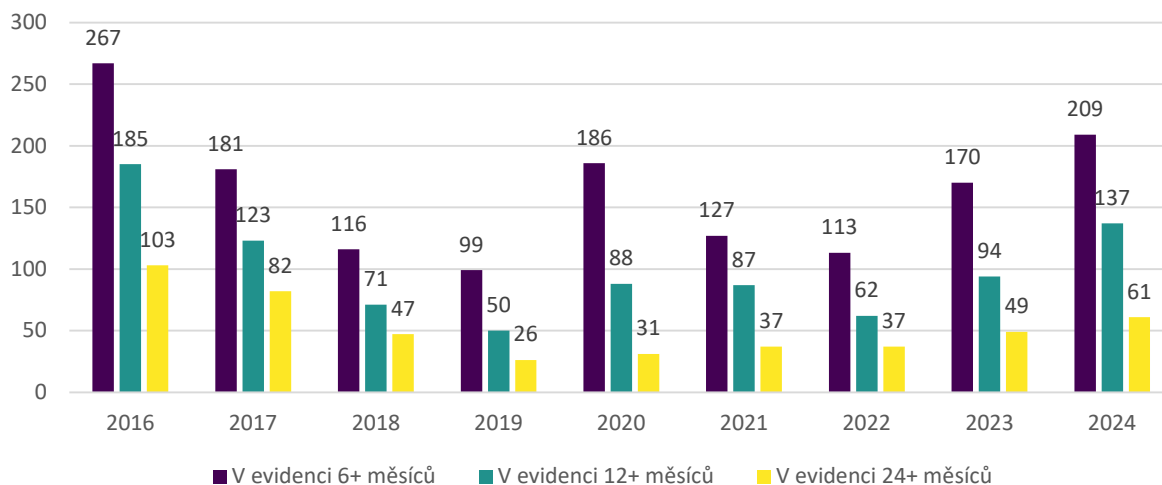
Bez komplexního nastavení mechanismů řešení je tak podpora v oblasti zaměstnanosti specifických skupin na (otevřeném) trhu práce neefektivní. Dochází tak k opakovaným registracím na úřadech práce a prací například v režimu veřejné prospěšných prací (*lock-in effect*²), krátkodobým zaměstnáním či prací načerno. Dlouhodobá nezaměstnanost je tak negativně ovlivňována jak různými hendikepy na straně uchazečů (sociálními, fyzickými, psychickými), tak i bariérami na straně zaměstnavatelů či úřadů – hovoříme proto o tzv. kumulaci hendikepů.

Jakožto osoby dlouhodobě nezaměstnané, respektive dlouhodobě evidovaní uchazeči o zaměstnání, jsou Úřadem práce ČR považovány osoby, které jsou v evidenci vedeny déle než jeden rok, zde pracujeme i s údaji o osobách, které jsou v evidenci déle než půl roku. V níže uvedených grafech jsou tak shrnuty počty uchazečů o zaměstnání v Rumburku a ve Šluknově, kteří v evidenci zůstávali déle než 6, 12 a 24 měsíců.

Jak ukázala studie Centra pro společenské otázky SPOT, v evidenci Úřadů práce zůstávají povětšinou lidé **s kumulací různých hendikepů**, tedy **osoby, které mají vícero různých znevýhodnění současně** (Trlifajová, Hoření Samec & Pospíšil, 2019). Jak dále uvádějí L. Trlifajová a A. Gajdoš, u řady osob není dlouhodobá nezaměstnanost stavem trvalým, spíše se jedná o střídající se úseky, kdy jsou dotyční bez práce a kdy práci mají (Trlifajová & Gajdoš, 2019b). V analýze, kterou rovněž zpracovali L. Trlifajová a A. Gajdoš, sami nezaměstnaní jako hlavní důvody absence práce uvádějí typicky exekuce (z výdělku může zbýt méně peněz, než když jsou dotyční v evidenci ÚP nebo/a pracují „načerno“), péče o dítě/osoby blízké, zdravotní problémy, vyšší věk v kombinaci s nízkým vzděláním, trestní minulost, nejisté bydlení, různé formy závislostí atp. (Trlifajová & Gajdoš, 2019a). Jak zároveň autoři výše uvedených prací upozorňují, některé z bariér lze průběžně odstraňovat (ať už na straně jedince, nebo zaměstnavatele), jiné jsou systémového rázu a vyžadují tak celospolečenské změny (Trlifajová a Gajdoš, 2019a).

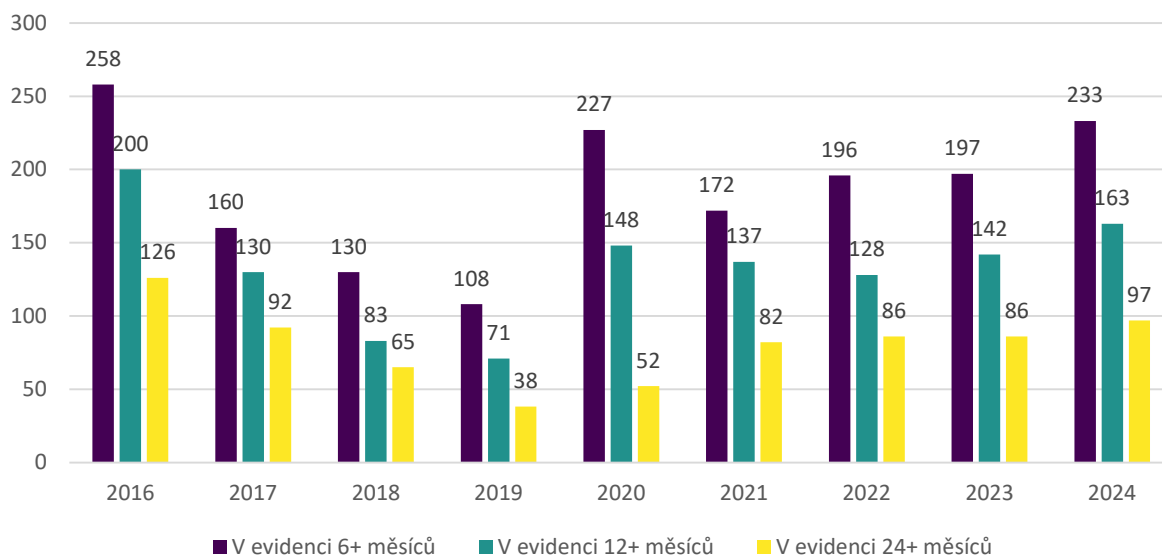
² Cf. Wunsch, C. How to minimize lock-in effects of programs for unemployed workers. IZA World of Labor 2016: 288 doi: 10.15185/izawol.288

Graf 10 – Vývoj počtu UoZ dlouhodobě evidovaných ÚP ČR v Rumburku (2016-2024)

Zdroj: ÚP ČR

Graf 11 – Vývoj počtu UoZ dlouhodobě evidovaných ÚP ČR ve Šluknově (2016-2024)

Zdroj: ÚP ČR

Nelze přesně určit, jaká část dlouhodobě či opakovaně nezaměstnaných se pohybuje v šedé ekonomice, dle oslovených aktérů z řad NNO je však u řady klientů běžný opakující se cyklus evidencí na ÚP, brigád, prací „na černo“ a případných sankčních vyřazení (obvykle z důvodu nedocházení k potřebným schůzkám).

Výrazná část klientů služeb, kteří jsou nezaměstnaní, navíc čelí zadluženosti či exekucím, mnohdy i vícečetným, a jejich motivace najít si práci tzv. oficiální cestou“ je z tohoto důvodu velmi nízká. Jak je patrné z níže uvedené tabulky, exekuční zatížení obyvatel Rumburku je

stále vysoké, v roce 2025 se podíl obyvatel v exekuci pohyboval nad 12 %, přičemž celorepublikový průměr byl 6,5 %

Tabulka 8 – Exekuce obyvatel Rumburku

	2016	2017	2020	2021	2023	2025
Celkový počet osob v exekuci	1376	1500	2394	1185	1154	1127
Podíl obyvatel v exekuci (15+ let)	14,61%	15,93%	25,78%	13,20%	12,53%	12,21%
Celkový počet exekucí		6853	25645	7530	7325	6310
Počet osob v exekuci 15-29 let					132	117
Počet osob v exekuci 30-39 let					291	271
Počet osob v exekuci 40-49 let					331	285
Počet osob v exekuci 50-64 let					302	307
Počet osob v exekuci 65+ let					98	105
Počet osob s 10+ exekucemi				258	260	186
Podíl osob s 10+ exekucemi				2,87%	2,82%	2,02%

Zdroj: Exekutorská komora ČR, Mapa zadlužení

S ohledem na současné nastavení systému exekucí je legální zaměstnání fakticky demotivační, protože daným osobám v exekuci nemusí zajišťovat dostatečný příjem. Část dlouhodobě nezaměstnaných právě z výše nastíněného důvodu může střídat období výkonu např. VPP, závislosti na dávkovém systému a vyřazení z evidence ÚP s různými „melouchy“, „fuškami“ a dalšími podobami práce tzv. „na černo“. Tato forma je přitom nevýhodná nejenom pro stát, ale i pro samotné nezaměstnané, kteří následně nemusí dosáhnout na výplatu starobních důchodu z důvodu nedostatku odpracovaných let.

Já třeba, co sleduji v terénu, tak vidím, že pro ty lidi to je prostě momentálně jednodušší (...) to vyřešit nějakou prací načerno. Dostanou hned ty prachy, na ruku. (...) že prostě se obávají těch dluhů a exekucí. Někteří si (to) spočítají a oni vám to i řeknou, „já, když půjdu do práce, tak mě vlastně strhnou a nic nebudu mít. A na dávkách mám víc, protože na to mi prostě nesáhnou“. (Resp. 01)

Je to taky hodně demotivující, že opravdu, když pak jdou třeba do toho Benteleru a dělají tam celý měsíc, a dostanou tady čtrnáct tisíc, a měli by zaplatit ještě bydlení, tak nemají ani na to bydlení, ani na tu kauci, na nic. (Takže) se jim to nevyplatí. A když budou na sociálce a bydlení, sice to není žádná sláva ta částka, ale když jsou dva, tak aspoň něco z toho mají. A mají zaplacený to bydlení. (Resp. 03)

Zároveň může u některých sociálně vyloučených klientů hrát roli i naučený způsob života, který pak, i přes jeho zjevnou nevýhodnost, je ze strany pracovníků NNO obtížně měnitelný.

I když vyjde, mají i ten výuční list, tak se pohybují v šedých zónách většinou, protože tam dostanou peníze na ráz. Jako oni potřebují ty peníze vidět. To, že musí měsíc pracovat a pak dostanou peníze na nějaký účet... Pro ně je motivace, že vidí ty peníze hned. Třeba každý týden je dostanou do ruky, anebo třeba hnedka po té pracovní době. (Resp. 04)

Role Úřadů práce a APZ

V rámci Úřadu práce v Děčíně se spravuje veškerá agenda týkající se aktivní politiky zaměstnanosti, tedy například veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa, či rekvalifikace. V KoP ÚP Rumburk funguje tzv. Informační poradenské středisko, které primárně slouží jakožto poradenství pro školská zařízení a kariérní poradenství. S ohledem na umístění agendy APZ do Děčína a omezenou časovou kapacitu pracovníků, kteří mají na starosti například agendu rekvalifikací (a kteří na KoP ÚP Rumburk zajíždějí cca 1x do měsíce) však pracovnice Informačního poradenského pracoviště pomáhá i s jinými oblastmi, typicky právě s agendou APZ.

My ji využíváme tak nějak, když to řeknu, holka pro všechno, (...) protože ano, ona je tam blízko těm lidem. Ta děvčata z rekvalifikací, které to mají na starosti tady, tam jednou za měsíc jezdí, ale je to málo. Prostě těm lidem je tam (pozn.: pracovnice v Rumburku) blíž a samozřejmě jsou za to všichni rádi. (Resp. 02)

Respondenti z řad institucionálních aktérů (ať už se jednalo o NNO, vzdělávací zařízení či samotná pracoviště ÚP) navíc často zmiňovali, že ačkoliv oblast Šluknovského výběžku spadá administrativně pod okres Děčín, fakticky je to – z hlediska dopravní obslužnosti, možností zaměstnání, vzdělávání atp. – samostatný okres, jehož přirozeným centrem je spíše Rumburk. Koncentrace některých agend veřejné správy – byť zdůvodňována snahou o úspory i jistou nadbytečností s ohledem na postupující digitalizaci – tak fakticky vytváří další bariéry pro osoby s kumulací hendikepů na trhu práce.

Samotný ÚP v Děčíně navíc nemůže – s ohledem na personální kapacity i vlastní agendu – zajistit například vyšší frekvenci dojíždění svých kmenových pracovníků na KoP ÚP v Rumburku.

Aktivní politika zaměstnanosti jakožto soubor opatření slouží ke snižování nezaměstnanosti a podpoře tvorby pracovních míst. Mezi hlavní nástroje APZ patří rekvalifikace, veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa či překlenovací příspěvek. V minulosti byl ve vztahu k dlouhodobě nezaměstnaným bez potřebné kvalifikace často využívaným nástrojem veřejně prospěšné práce. Realizaci veřejně prospěšných prací v současné době ovlivňuje rozpočtové provizorium, nicméně k uplatňování nástroje VPP docházelo v malé míře již poslední 2 roky z důvodu přísně nastavených kritérií. Dle vnitřního řídicího aktu ÚP mohou VPP realizovat jen obce s méně než 5 tisíci obyvatel a zároveň indexem sociálního vyloučení více než 12. V rámci Šluknovska se to tak týká typicky obcí jako jsou Mikulášovice, Staré Křečany či Jiříkov, ale už ne Rumburku či Šluknova, kde by navíc realizovatelnost podobných opatření byla vyšší i z důvodu většího výběru potenciálních uchazečů z řad UoZ.

Nově navrženým nástrojem aktivní politiky zaměstnanosti (APZ) určený znevýhodněným uchazečům o zaměstnání se specifickými potřebami a bariérami pro trvalou integraci na trh práce je takzvané Integrační pracovní místo. Šluknovsko bylo jedním z regionů, jehož vybrané obce se do pilotního ověření zapojily. Ve Šluknově působící zaměstnavatel zabývající se drobnou ruční výrobou zaměstnal v rámci projektu IPM jednotky osob. V současné době je však – vzhledem k přechodu financování projektu IPM na jiný zdroj – tento nástroj aktivní politiky zaměstnanosti, který měl do jisté míry nahrazovat VPP díky svému většímu důrazu na sociálně integrační prvky, utlumen.

ÚP ČR v současné době své aktivity (poradenství, vzdělávání, rekvalifikace, SÚPM, příspěvek na dojíždění atd.) financuje převážně prostřednictvím projektů (NIP – národní individuální projekt, RIP – regionální individuální projekt, GP – grantový projekt, NPO – Národní plán obnovy (týká se primárně vzdělávání v digi a IT).).

Tyto projekty jsou aktuálně převážně odlišovány věkem, přičemž jejich obsah je podobný:

Záruky pro mladé (do 29let včetně) – NIP

Nová etapa (30-54 let) – NIP

Věk není překážkou (od 55let) – NIP

Integrace na Trh práce a podpora cizinců – NIP

Outplacement – NIP

Šance na práci – RIP, ale má všech 13krajů

TRASA – RIP pro Ústecký kraj

Specificky pro mladé uchazeče je pak cílený projekt **Záruky pro mladé**, který je zaměřený na poradenství: záměrem je dostat mladé lidi zpět do vzdělání nebo je připravit tak, aby se mohli uplatnit na trhu práce. V rámci projektu je možné financování rekvalifikace, společensky účelného pracovního místa (SÚPM), podpory prací na zkoušku, stáží, odborné praxe. Z projektu je rovněž možné dofinancovat uchazečům lékařská potvrzení, výpisy z rejstříku trestů, či příspěvek na dojíždění.

Tabulka 9 – Údaje o vybraných nástrojích APZ v rámci ÚP KoP Děčín (prosinec 2025)

IPM		VPP		Práce na zkoušku	SÚPM – OSVČ	SÚPM – vyhrazená		NPO – Digitální vzdělávání (dle §106 ZoZ)	Zvolená rekvalifikace	Příspěvek na podporu regionální mobility	Příspěvek na zapracování
Míst	Osob	Míst	Osob	Míst	Osob	Míst	Osob	Osob	Osob	Osob	Osob
9	9	5	5	1	8	248	235	736	481	14	6

Zdroj: ÚP ČR

Samotné rekvalifikace Úřad práce rozděluje na dvě základní kategorie – rekvalifikace zabezpečovací a rekvalifikace zvolené. Zabezpečovací rekvalifikace realizuje ÚP především pro uchazeče o zaměstnání. Zde se jedná primárně o kurzy zaměřené na tzv. digitální gramotnost a základy práce na PC a rovněž kurzy výuky českého jazyka pro cizince. U takzvaných zvolených rekvalifikací se pak pečlivě posuzuje vhodnost daného kurzu s ohledem na uplatnitelnost klienta. Přehled souhrnných údajů o rekvalifikacích v roce 2025 za celý okres Děčín poskytují níže uvedená tabulka a graf.³

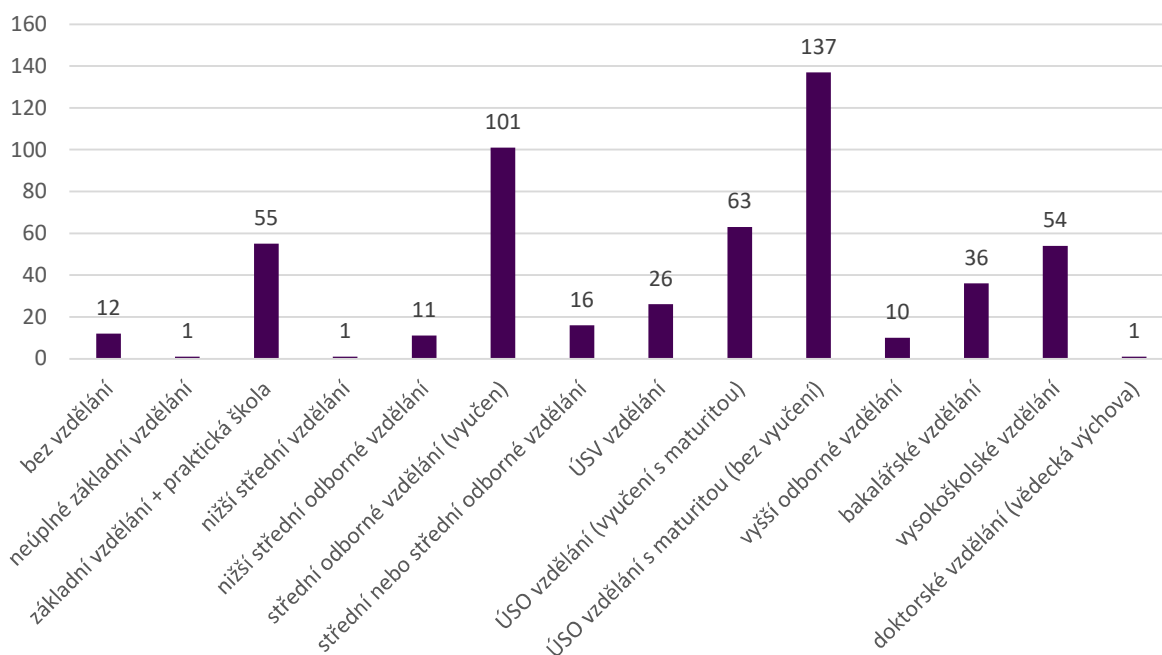
³ Struktura poskytnutých dat neumožňuje vyšší granularitu dat na úroveň KoP Rumburk, jednotlivých ORP či měst.

Tabulka 10 – Vybrané ukazatele zvolených rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025)

	Celkem	Pokračování z minulého roku	Zahájené	Ukončené celkem	Ukončené úspěšně	Ukončené neúspěšně
A. Účastníci rekvalifikací celkem						
rekvalifikace NIP	527	60	467	415	405	3
rekvalifikace RIP	367	39	328	273	267	1
rekvalifikace RIP	22	1	21	10	10	0
rekvalifikace GP	0	0	0	0	0	0
rekvalifikace NPO	124	16	108	123	119	2
B. Druh evidence						
uchazeči o zaměstnání	95	35	60	93	91	1
zájemci o zaměstnání	227	25	202	184	178	2
D. Další sledované skupiny						
mladiství bez kvalifikace	1	0	1	1	1	0
občané EU/EHP + Švýcarsko	476	48	428	375	365	3
Cizinci	51	12	39	40	40	0

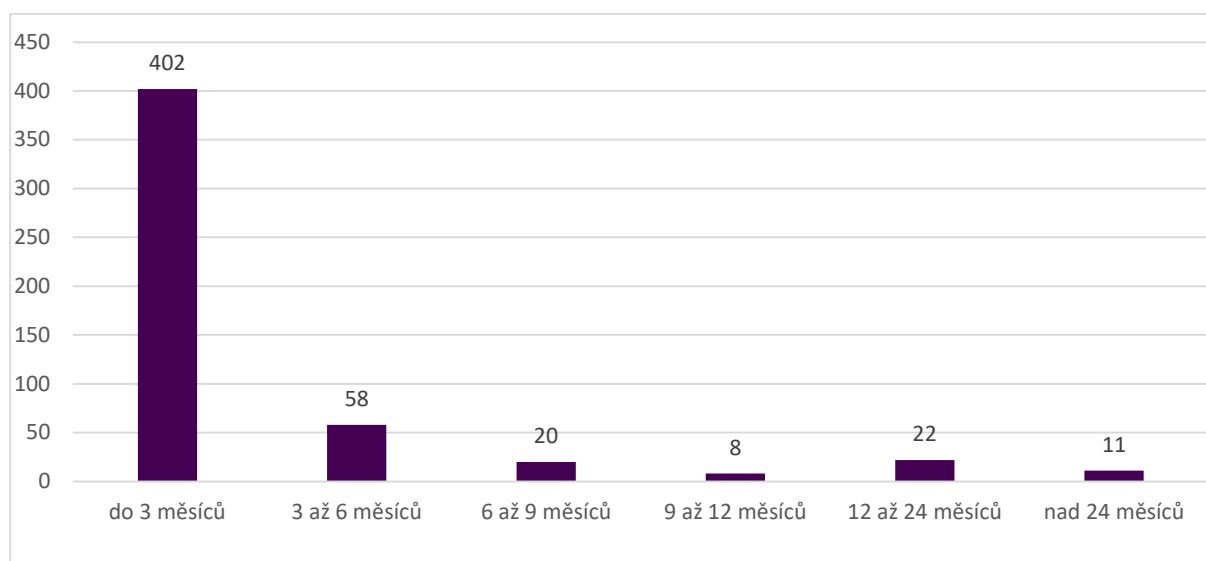
Zdroj: ÚP KoP Děčín

Graf 12 – Kategorie vzdělání účastníků zvolených rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025)

Zdroj: ÚP KoP Děčín

Graf 13 – Počet osob dle délky evidence před rekvalifikací ÚP KoP Děčín (2025)

Zdroj: ÚP KoP Děčín

Obtíže při pomoci s hledáním zaměstnání pro osoby bez kvalifikace a s kumulací různých hendikepů dle některých respondentů zvyšuje i naplněnost pracovních míst v různých technických službách a podobných provozech v regionu, kde se tito lidé obvykle mohou uplatnit (případně jsou poptáváni již pracovníci se specifickou kvalifikací, jako je řidičský průkaz sk. C, E). Respondenti rovněž zdůrazňovali i chybějící možnosti prostupného zaměstnávání v rámci městských společností či příspěvkových organizací města, jaké existují v některých jiných městech.⁴ Podobné společnosti umožňují skloubit ekonomickou a sociální stránku a cílí právě na osoby obtížně zaměstnatelné s kombinací nejrůznějších (sociálních) hendikepů, přičemž alespoň část z nich následně může směřovat na otevřený trh práce.

Tam je potřeba prostě něco takového jako Středisko městských služeb. Někdo má ty technické služby, to je třeba v Mostě, tam takhle ti lidi frčí. Ale mají to jako to kdysi bylo tady, že tam je velká procentuální účast města, takže se to považuje za jakoby městskou firmu. Ten (soukromý) zaměstnavatel si prostě tu zátěž na sebe nevezme. (Resp. 02)

Někteří z respondentů se tak snaží se svými klienty hledat zaměstnání přes různé agentury či organizace, které zprostředkovávají zaměstnání (mnohdy i s bydlením) v rámci celé ČR – to je však možné jen u klientů, kteří mají možnost a jsou ochotni se takto přestěhovat.

S ohledem na polohu Šluknovska se nabízí možnosti zaměstnání v Německu, dle zkušeností respondentů však jen malá část jejich klientů zkusí pracovat za hranicemi, i s ohledem na jazykové požadavky ze strany zaměstnavatelů.

Oni chtějí už tu němčinu prostě, a to zase neplní ty lidi. (...) když už přes agenturu, tak ta němčina se tam chce, (...) i v těch inzerátech je němčina. Dříve, před, nevím, pěti lety, tu němčinu ještě Němci neřešili. A teď už se na to koukají. (Resp. 01)

⁴ Příkladem může být například Středisko městských služeb v Děčíně či liberecké Komunitní práce Liberec.

Ostatně i zkušenosti respondentů, kteří pracují se širším spektrem lidí hledajících práci, hovoří o tom, že i přes blízkost hospodářsky silnější země není dojíždění za prací do Německa tak časté.

Je to určitý faktor, ale... v tom Šluknovsku si úplně nemyslím, že by byl nějak velký.
My máme spíše zkušenost, že lidi daleko lépe přijmou pokles životní úrovně. (Resp. 02)

Volná pracovní místa

Podle údajů MPSV bylo v prosinci 2024 v Rumburku evidováno celkem 69 pracovních míst, ve Šluknově 21, v rámci SO ORP pak 178. Jak je patrné z níže uvedené tabulky shrnující počet uchazečů na 1 volné pracovní místo v Rumburku, Šluknově a v rámci SO ORP (a pro srovnání rovněž v rámci kraje i celé ČR), poměr není pro uchazeče o zaměstnání nijak příznivý. Ke konci roku 2024 bylo v Rumburku na 1 volné pracovní místo 6,2 uchazečů, v rámci SO ORP 8,1 uchazečů a ve Šluknově dokonce téměř 18 uchazečů na 1 volné pracovní místo. Oproti tomu průměr pro celou ČR byl 1,7 uchazeče na 1 pracovní místo.

Tabulka 11 – Počet uchazečů na 1 volné pracovní místo (2016-2024)

	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Rumburk	3,9	4,6	1,1	1,0	4,0	1,2	2,0	4,0	6,2
Šluknov	10,7	7,2	4,0	9,4	10,7	5,1	8,3	19,0	17,8
SO ORP	6,8	5,2	2,2	2,5	6,4	3,6	4,0	5,8	8,1
Ústecký kraj	6,0	3,0	1,9	1,6	2,8	2,4	2,7	3,2	3,7
ČR	3,1	1,5	0,9	0,8	1,3	1,1	1,3	1,4	1,7

Zdroj: MPSV

Pozn. Údaje jsou k prosinci daného roku.

5. Oblast vzdělávání

Ústecký kraj, spolu s krajem Karlovarským, vykazuje v důsledku socioekonomického vývoje dlouhodobě nejnižší vzdělanostní úroveň v České republice. Vzdělanostní struktura v regionu samotném pak zahrnuje větší podíl osob v nižších vzdělanostních kategoriích (základní, či neukončené základní vzdělání) a zároveň menší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva.

V Rumburku – v důsledku existence vícero menších ohnisek sociálního vyloučení – nelze hovořit o konkrétních školách jakožto školách segregovaných. Z hlediska spádovosti navštěvují žáci ze sociálně vyloučeného prostředí především ZŠ Tyršovu v centru města, nicméně i v této základní škole jasně převládají žáci z tzv. „běžných“ rodin. Vyšší počet žáků ze sociálně vyloučeného prostředí rovněž navštěvuje Speciální základní školu a Praktickou školu, a to v obou pracovištích (ve Šluknově i Rumburku). Dle většiny respondentů z řad NNO mají školy obecně kvalitně nastavenou práci se žáky ze sociálně znevýhodněného prostředí, podobně respondenti z řad NNO i oslovených škol zmiňovali dobře nastavenou spolupráci mezi jednotlivými aktéry v území. Školy jsou se sociálními službami propojeny i díky platformě Lehkost, která umožňuje školám, které řeší u svých žáků některé z konkrétních problémů, zadat konkrétní „zakázku“, kterou si již převezme ta služba, do jejíž kompetence daná oblast spadá.

V Rumburku i v okolních městech působí vícero organizací zaměřujících se na děti a mládež ohrožených sociálně nežádoucími jevy. V samotném Rumburku jsou dvě NZDM: „Žijeme spolu“ rumburské Charity (která rovněž provozuje nízkoprahový denní klub ve Šluknově) a „Zavináč“ Salesiánského klubu mládeže. V Krásné Lípě dlouhodobě působí Kostka Krásná Lípa, která provozuje široké spektrum služeb (v rámci NZDM například možnost doučování, dlouhodobě funguje rovněž program tzv. retrostipendií). V regionu funguje rovněž Schrödingerův institut, středisko volného času, které – kromě celé řady dalších projektů – stojí za fungováním tzv. Kočičí akademie, která se zaměřuje na přípravu dětí a žáků základních škol. Kromě samotných škol se tak na přípravě dětí a na doučování podílí i řada NNO.

Dokončení základního vzdělání

Jedním z indikátorů indexu sociálního vyloučení (Lang & Matoušek, 2020) je počet a podíl žáků, kteří ukončili povinnou školní docházku v 7. nebo 8. ročníku běžných tříd. Předčasné odchody ze vzdělání v rámci běžných tříd základních škol souvisí do velké míry se sociálním vyloučením rodin a s obecně nízkou vzdělanostní úrovní osob v SVL. Předčasné odchody ze vzdělání jsou zároveň významným prvkem, který dále posiluje sociální vyloučení a výrazně znesnadňuje pozdější úspěšné zapojení na trhu práce.

Níže uvedené tabulky ukazují počty a podíly žáků, kteří ukončili základní vzdělávání v 7. či 8. třídě běžné ZŠ. Rumburk i sousední Šluknov se po celé sledované období v předčasných odchodech pohybují nad průměrem ČR. V případě Rumburku se předčasné odchody týkají jednotek procent žáků, každý jeden žák, který ukončí základní vzdělání předčasně tak může výrazněji vychýlit statistiku předčasných odchodů. Ve školním roce 2022/23 se ukončení ZŠ

v 7 či 8. třídě v rámci Rumburku týkalo 13 žáků (9,42 %), ve školním roce 2023/24 pak 8 žáků (6,11 %). Celorepublikové průměry se v obou školních rocích pohybovaly mírně nad 3 %.

V případě Šluknova pak podíl předčasných odchodů v posledních dvou uvedených školních letech činil více jak třetinu žáků ukončujících základní školní docházku, ve školním roce to bylo dokonce více jak 38 % (konkrétně 19 žáků) – zde hraje významnou roli výrazná fluktuace sociálně vyloučených rodin ze šluknovského sídliště.

Tabulka 12 – Počet žáků, kteří ukončili ZŠ v 7. či 8. třídě

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Rumburk	6	6	10	9	10	4	7	13	8
Šluknov	7	8	7	8	10	12	13	19	19

Zdroj: MŠMT

Tabulka 13 – Podíl předčasných odchodů ze ZŠ (v %)

	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23	2023/24
Rumburk	5,4	5,8	8,2	7,7	8,8	3,3	5,3	9,4	6,1
Šluknov	14,3	19,5	17,1	20,0	23,3	22,6	23,2	33,9	38,8
průměr ČR	4,5	4,6	4,5	4,5	4,3	3,4	3,6	3,1	3,1

Zdroj: MŠMT

Kromě zhoršeného přístupu na volný trh práce mají osoby s nedokončeným základním vzděláním i problém například účastnit se rekvalifikací (a rozšířit si tak praktické kompetence). Základní vzdělání si je možné doplnit na vybraných základních školách, respondenti z řad NNO tuto možnost svých klientům, kterých se to týká, vesměs aktivně zmiňují, samotné školy zájem o podobné formy vzdělávání mezi rodiči či bývalými žáky spíše neregistrují. Z hlediska prvotního kontaktu je tak klíčová role NNO (především NZDM a SAS) a rovněž propojení NNO a daného ÚP jak z hlediska informování klientů, tak především z důvodu motivace. **Jako stěžejní bariéru k dokončení základního vzdělání totiž respondenti vesměs zmiňovali právě samotnou motivaci.** Ta je dle oslovených NNO spíše nízká. Klienti již totiž často fungují v systému kombinace neoficiálního zaměstnání a dávkového systému, nadto se již velké části těchto klientů týká problém se zadlužeností (ať již vlastním přičiněním, nebo i z důvodů, že si jejich jménem vzali půjčky např. jejich rodiče). Přesto je dle některých organizací potenciál pro to, aby alespoň menší část těchto osob vzdělání doplnila. V minulých letech byla v tomto ohledu aktivní například Kostka Krásná Lípa.

(Kostka) počítala zájemce, který jsou v evidenci ÚP, bylo to asi třicet lidí, kteří říkali, že by si rádi dokončili, v různém věku, základní školu. A my jsme zjišťovali, kde to je možný, což byl Děčín. Dokonce jsme tady s ředitelkou základky vyjednávali, jestli by bylo možný nějak to podpořit, nebo přímo základní škola, jestli by si to vzala na sebe... Chtěli jsme vědět, jak ÚP by právě toho uchazeče, který nemá základní vzdělání, mohl motivovat k tomu, aby si ho dokončil, proč to už tady někdo nedělá. Tak pak se ukázalo, že z těch třiceti, když už to bylo nastavené, že ta škola by do toho šla, (...) tak vlastně ty lidi zase začali odpadat, protože už během toho času to měli jinak...vlastně tím, jak to dlouho trvalo, tak ti lidi prostě už změnili plány, šli pracovat. (Resp. 05)

Samotné kurzy k doplnění základního vzdělání je možné absolvovat nejbližší na základní škole v Děčíně, kde je zajišťuje ZŠ Kamenická.⁵ Pro část sociálně znevýhodněných osob může být samotnou bariérou již potřeba dojíždět kvůli vyřizování administrativních záležitostí do Děčína jakožto okresního města. Nejde jen o samotnou finanční náročnost – pro některé klienty služeb může být problematické i samotné zorientování se v dopravě a v rámci města samotného.

Na samotnou výuku však není nutné dojíždět do Děčína, neboť ta může probíhat v on-line rozhraní, fyzická návštěva školy je tak nutná pouze na úvodní schůzku a pak až na konci kurzu na závěrečné zkoušky. Oslovené organizace se rovněž snaží aktivně snižovat potenciální překážky v možnostech doplnění vzdělání, ať už se jedná o dopomoc a o zajištění přístupu k on-line výuce, nebo o případný doprovod klientů do Děčína – tyto bariéry se tak NNO snaží aktivně snižovat. Jako další potenciální nástroje pro vyšší motivaci a podpory těchto klientů se tak nabízí jednak zavedení možnosti dokončení základního vzdělání v regionu samotném, ještě silnější role ÚP při práci s mladistvými UoZ v jejich návratu do vzdělávací soustavy, a v neposlední řadě kombinace vybraných podpůrných nástrojů. Zde by se mohlo jednat například o komunitní formy výuky a o nějakou formu finanční podpory (stipendia), neboť u části klientů může hrát svou roli i tlak ze strany rodiny, aby dotyčný mladistvý místo studia raději vydělával.

Problematika navazujícího vzdělávání

Rumburské nízkoprahové služby zmiňovaly, že většina jejich klientů z řad žáků ukončujících ZŠ fakticky nastoupí na učební obory, dominantně na ty kategorie E. Učební obory kategorie E existují na středních školách a učilištích ve Varnsdorfu na VOŠ, SPŠ a SOŠ (kde jsou hned 4 tříleté obory kategorie E: zednické a zahradnické práce a dále stravovací/ubytovací a pečovatelské služby) a ve Šluknově na SLŠ a SOŠ (dvouleté obory lesnické práce a práce ve stravování). Oslovené organizace pracující s mládeží však zmiňovaly obecně vysokou míru školní neúspěšnosti během prvního roku studia.

Nemáme nikoho, kdo by v 9. třídě řekl, že prostě...Že by šel na pracák. Ale v prváku nám jich hodně skončí.

Nevím kdo, ale na té střední už se prostě dostávají do té spirály a v té chvíli už se s nimi pracovat nedá. A jestli oni v prváku po půl roce už jako skončí, tak tam není prostor na střední s tím pracovat. Takže tam proto to musí směřovat na základku, ale kde by ta edukace měla být? Jestli jako pracovat s rodinami, nebo s těmi dětmi, aby si byly jistější a bylo to pro ně důležitější, anebo škola? To máme třeba jako jeden z cílů služby tady to, ale... takže na tom, myslím si, že pracujeme, co to dá.
(Resp. 06)

Souvisejícím problémem řady dětí ze sociálně vyloučených rodin je – jak již bylo zmíněno výše – nízká či absentující podpora rodiny ve vztahu ke vzdělávání, která samozřejmě hraje svou negativní úlohu již v rámci vzdělání základního, ale v případě navazujícího vzdělání pak dále znesnadňuje úspěšné studium těchto dětí.

⁵ ZŠ bohužel nereagovala na opakované žádosti o rozhovor či o poskytnutí dat.

Oni v tuhle chvíli mají chuť dostudovat, mají ty plány, ale ta podpora v té rodině už pak není taková. Oni radši, hele, kašli na školu, běž, radši se přihlas, ať máme z toho nějaký prachy. Škola nás ty peníze stojí. (Resp. 07)

Dle části aktérů by bylo vhodné u mladistvých, kteří nedokončí SOU a jsou následně registrováni na ÚP, snažit se je spoluprací mezi NNO a ÚP „vrátit“ do vzdělávací soustavy opětovným přihlášením na střední školu hned během prvního roku evidence, kdy je ještě možné pracovat u těchto mladistvých se školními návyky. Další z možností, jak snižovat školní neúspěch v rámci vyššího sekundárního vzdělávání, je rozšíření možností dvouletých oborů, neboť každý další rok školní docházky zvyšuje pravděpodobnost, že žák studium nedokončí a fakticky tak bude mít jen vzdělání základní.

Níže uvedená tabulka shrnuje uchazeče o zaměstnání-absolventy vybraných učebních oborů v regionu v evidenci ÚP KoP Děčín k prosinci 2025. Jak je z těchto čísel patrné, jedná se pouze o jednotky absolventů zmíněných učebních oborů, kteří jsou v evidenci ÚP a pouze 9 z těchto UoZ v evidenci bylo v kategorii „bez zaměstnání poslední 2 roky“. Samotné absolvování učebních oborů kategorie „E“ tak výrazně podporuje možnost vstupu na otevřený trh práce.

Tabulka 14 – Uchazeči o zaměstnání-absolventi vybraných učebních oborů kat. E (12/25)

škola	obor	počet uchazečů	z toho nepracovali poslední 2 roky
VOŠ, SPŠ a SOŠ Varnsdorf	Pečovatelské práce	1	1
	Zednické práce	1	1
	Zahradnické práce	3	1
	Stravovací a ubytovací služby	1	1
	Pečovatelské služby	2	1
SLŠ a SOŠ Šluknov	Lesnické práce	2	1
	Práce ve stravování	2	2
	Pečovatelské služby	2	1

Zdroj: ÚP, zpracování vlastní

Někteří z respondentů pracujících s mládeží ohroženou školním neúspěchem zmiňovali jako příklad dobré praxe rovněž službu AWO Sachsen Soziale Dienste gemeinnützige GmbH fungující v sousedním Sasku. Ta se zabývá školní, profesní a sociální integrací mladých lidí do 27 let a nabízí jim konkrétní pomoc na jejich cestě k dokončení školy, odborné přípravě a zaměstnání. AWO spolupracuje s partnery na místní a regionální úrovni, ať už jde o úřady práce, obce, vzdělávací instituce, či různé podniky a firmy v regionu. Tato sociální služba tak propojuje na praxi orientované vzdělávání, podporu v sociální oblasti a budování pracovních kompetencí právě u těch žáků, kteří jsou nejvíce ohroženi školním neúspěchem a následným obtížným vstupem na trh práce.

6. Závěr

Šluknovsko jakožto strukturálně postižený region dlouhodobě zaznamenává vyšší míru nezaměstnanosti v porovnání s celorepublikovým průměrem, méně příznivá je rovněž i vzdělanostní struktura obyvatelstva. V kontextu Ústeckého kraje pak výrazněji vybočuje pouze podíl nezaměstnaných ve Šluknově, kde je po většinu sledovaného období evidováno o 3 až 4 % více nezaměstnaných, než je tomu v Rumburku či Varnsdorfu.

Podobně Ústecký kraj patří v důsledku socioekonomického vývoje ke krajům s nejnižší vzdělanostní úrovní v České republice. I v rámci regionu Šluknovska to pak znamená větší podíl osob v nižších vzdělanostních kategoriích (základní, či neukončené základní vzdělání) a zároveň menší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva.

Problematika nezaměstnanosti osob ze sociálně znevýhodněného prostředí je komplexním problémem, na jehož řešení je třeba uplatňovat celé spektrum nástrojů – bez komplexního nastavení mechanismů řešení je tedy podpora v oblasti zaměstnanosti specifických skupin na (otevřeném) trhu práce neefektivní.

V rámci Úřadu práce v Děčíně se spravuje veškerá agenda týkající se aktivní politiky zaměstnanosti, v rumburském KoP ÚP pak funguje tzv. Informační poradenské středisko, které primárně slouží jakožto poradenství pro školská zařízení a kariérní poradenství.

Koncentrace některých agend veřejné správy – byť zdůvodňována snahou o úspory i jistou nadbytečností s ohledem na postupující digitalizaci – však vytváří další bariéry pro osoby s kumulací hendikepů na trhu práce. Samotný ÚP v Děčíně navíc nemůže – s ohledem na personální kapacity i vlastní agendu – zajistit například vyšší frekvenci dojíždění svých kmenových pracovníků na KoP ÚP v Rumburku.

V regionu chybí dostatečné možnosti prostupného zaměstnávání, například v rámci městských společností či příspěvkových organizací města, jaké existují v některých jiných městech. Podobné společnosti umožňují skloubit ekonomickou a sociální stránku a cílí právě na osoby obtížně zaměstnatelné s kombinací nejrůznějších (sociálních) hendikepů, přičemž alespoň část z nich následně může směřovat na otevřený trh práce.

Z hlediska zlepšování vzdělanostní struktury mladistvých a mladých dospělých ze sociálně znevýhodněného prostředí je klíčové propojení NNO a daného ÚP jak z hlediska informování klientů, tak především z důvodu motivace. Jako stěžejní bariéru k dokončení základního vzdělání totiž respondenti vesměs zmiňovali právě samotnou motivaci. Posílení možností a podpory u osob, jichž se týkají předčasné odchody ze vzdělání, by tak mělo znamenat dostatečné možnosti kurzů k dokončení základního vzdělání (ideálně přímo v regionu) a u navazujícího vzdělávání pak aktivní roli NNO a ÚP u studentů, kteří nedokončí SOU (například včetně různých forem příspěvků, stipendií apod.). Jakožto další nástroje rovněž aktéři zmiňovali i rozšíření nabídky dvouletých oborů či vznik služby podobné AWO Sachsen Soziale Dienste gemeinnützige GmbH fungující v sousedním Sasku.

7. Seznam literatury

OSZ (2024). Evaluační zpráva – Rumburk – 2022

Lang, P. & Matoušek, R. (2020). *Metodika pro posouzení míry a rozsahu sociálního vyloučení v území*. Odbor pro sociální začleňování (Agentura), Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [Index sociálního vyloučení – Agentura pro socialni zaclenovani \(socialni-zaclenovani.cz\)](#)

Trlifajová, L. & Gajdoš, A. (2019a). Příčiny obtíženého uplatnění na trhu práce: vícenásobné bariéry. Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s. factsheet-08.pdf (pracevobci.cz)

Trlifajová, L. & Gajdoš, A. (2019b). Zkušenosti dlouhodobě nezaměstnaných. Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s. factsheet-07.pdf (pracevobci.cz)

Trlifajová, L., Hoření Samec, T. & Pospíšil, F. (2019). Kdo jsou dnes nezaměstnaní? Centrum pro společenské otázky – SPOT z. s. factsheet-01.pdf (pracevobci.cz)

Wunsch, C. (2016). How to minimize lock-in effects of programs for unemployed workers. *IZA World of Labor* 2016: 288 doi: 10.15185/izawol.288